

บทที่ 5

จิตวิทยาการเรียนรู้กับการสอนวิชาแนะแนว

อาจารย์แนะแนวจะต้องนำเอากรอบมาตรฐานการแนะแนวด้านนักเรียน การจัดการเรียนรู้ และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรวิชาแนะแนว มาเป็นพื้นฐานในการเตรียมจัดการเรียนการสอนวิชาแนะแนว เพราะอาจารย์ทุกคนที่ทำหน้าที่การสอนต้องเตรียมตนเองและสิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างบรรยากาศของการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ และส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของนักเรียนตามหลักการแนะแนว ดังนั้นจึงต้องมีความรู้เกี่ยวกับการเรียนรู้ ดังนี้

ความหมายของการเรียนรู้ (Learning)

การเรียนรู้หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่มีลักษณะค่อนข้างถาวร โดยเป็นผลมาจากประสบการณ์ในอดีต หรือจากการฝึกหัด เช่น การตกท้ายด้วยการยกมือไหว้เมื่อพบผู้ใหญ่ของคนไทย การประกอบอาชีพของบุคคลโดยมีการสำรวจอาชีพต่างๆ แล้วลองผิดลองถูกในการศึกษาหาความรู้จากการเรียนวิชาต่างๆตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ ทำให้นักเรียนทราบว่าตนเองมีความสนใจหรือถนัดวิชาใด โดยพิจารณาจากความรู้สึกว่า เมื่อทำกิจกรรมในวิชานั้นๆแล้วรู้สึกชอบหรือสนุกสนาน หรือจากเกรดที่ได้ในแต่ละวิชา ในที่สุดเมื่อจบมัธยมศึกษาปีที่ 3 นักเรียนก็ต้องรวบรวมปัจจัยต่างๆ ได้แก่ ความถนัดในทางการเรียน ระดับคะแนนเฉลี่ย ทุนทรัพย์ ความพึงพอใจของพ่อแม่ เพื่อน และของตนเอง มาตัดสินใจว่าจะเลือกศึกษาต่อในสายอาชีพหรือสายสามัญ

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน

หลักสูตรแกนกลางศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
2. ซื่อสัตย์สุจริต

3. มีวินัย
4. ใฝ่เรียนรู้
5. อยู่อย่างพอเพียง
6. มุ่งมั่นในการทำงาน
7. รักความเป็นไทย
8. มีจิตสาธารณะ

ทฤษฎีการเรียนรู้

พฤติกรรมที่บุคคลส่วนใหญ่ใช้ปรับตัวในชีวิตประจำวัน และทำให้บุคคลสามารถช่วยเหลือตนเองได้มักจะเกิดจาก การเรียนรู้ด้วยการกระทำ (Learning by doing) เป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นอาจารย์แนะแนวควรมีความเข้าใจทฤษฎีการเรียนรู้ที่สำคัญ เพื่อจัดการเรียนการสอนวิชาแนะแนวให้มีประสิทธิภาพอย่างน้อย 2 ทฤษฎี ดังนี้

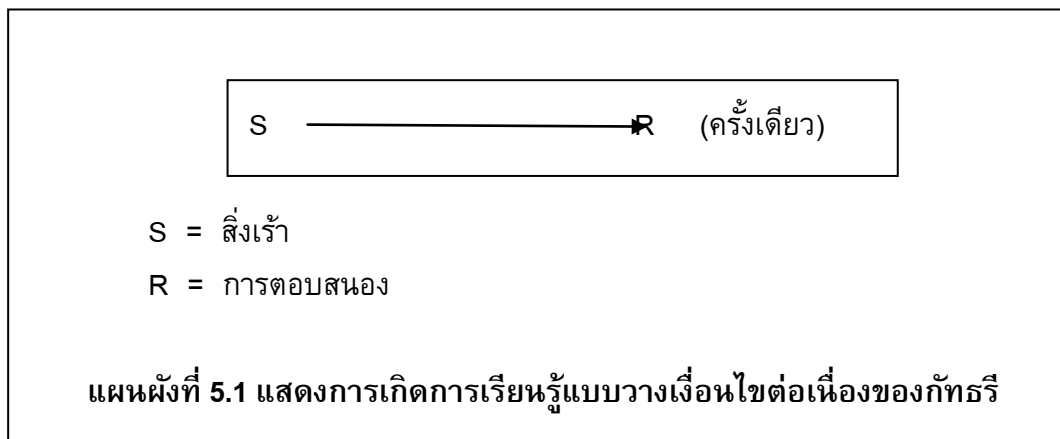
1. ทฤษฎีการวางเงื่อนไขอย่างต่อเนื่องของกัทธรี
2. ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของสกินเนอร์
3. ทฤษฎีการเรียนรู้จากการรู้คิด

นอกจากนี้หลักการในการสอนวิชาแนะแนวจะพยายามหลีกเลี่ยงวิธีการสอนแบบบรรยายเพราะเน้นเนื้อหาสาระ แต่เรานิยมใช้กิจกรรมเพื่อให้นักเรียนได้สำรวจตนเองปรับเปลี่ยนเจตคติหรือพฤติกรรมให้มีลักษณะที่พึงประสงค์ ทฤษฎีการเรียนรู้ที่สำคัญในการสอนวิชาแนะแนวคือ

ทฤษฎีการวางเงื่อนไขอย่างต่อเนื่องของกัทธรี (Guthrie's Continuous Conditioning Theory)

กัทธรีเชื่อว่า การเรียนรู้เกิดจากความเชื่อมโยงสิ่งเร้ากับการตอบสนอง โดยมีการกระทำเพียงครั้งเดียว และจะคงมีการเรียนรู้ต่อสิ่งเร้านั้นโดยการตอบสนองที่ประสบความสำเร็จเช่นนั้นตลอดไป โดยไม่ต้องอาศัยการกระทำซ้ำๆ หรือฝึก หรือไม่ต้องใช้การเสริมแรงเพื่อให้พฤติกรรมคงอยู่ สิ่งเร้าที่ทำให้เกิดการตอบสนองแบบนี้จะเป็นสิ่งเร้าที่ทำให้

เกิดอาการเคลื่อนไหว (คล้ายพฤติกรรมที่เกิดจากปฏิกิริยาสะท้อน) ได้แก่ เสียงดังจากระเบิด ทำให้บุคคลวิ่งหนี เสียงเพลงดังจากสวนสาธารณะจะทำให้บุคคลเดินเข้าไปหา

การทดลอง

กัทธรีใช้กล่องปัญหาที่สร้างขึ้นเอง โดยติดตั้งกล่องไว้บนที่กภาพอย่างละเอียด และมีกลไกบังคับให้ประตูเปิดออกได้ จากนั้นกัทธรีนำแมวใส่ไว้ในกล่อง

ผลการทดลองพบว่า

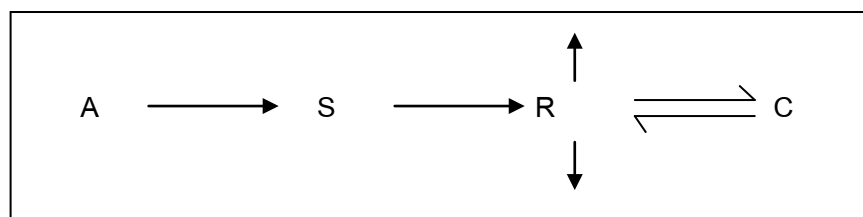
1. แมวบางตัวมีแบบแผนการหนีแบบเดียว และใช้แบบนี้ต่อไปจนกว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงสิ่งเร้าใหม่
2. แมวบางตัวมีแบบแผนการหนีหลายแบบ (เช่น แมวบางตัวจะวิ่งกีดกล่อง หันหลังและชนเสา บางตัวใช้เท้าหน้า – เท้าหลังชนเสา และหมุนไปรอบๆ แล้วจึงหนีออกจากกล่องได้) ดังนั้นการเคลื่อนไหวครั้งสุดท้ายที่แมวใช้จนประสบผลสำเร็จจะเป็นแบบแผนการหนีที่แมวจะใช้ยึดถือต่อไป

สรุปได้ว่า แมวหรือบุคคล เรียนรู้การแก้ปัญหาจากการกระทำครั้งสุดท้ายที่สำเร็จ และยึดถือเป็นแบบแผนการตอบสนองตลอดไป

ดังนั้นการเรียนรู้ของนักเรียนจึงเกิดจากการ**สนใจ** มากกว่าการเสริมแรง

ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของสกินเนอร์ (Skinner's Operant Conditioning Theory)

การวางเงื่อนไขแบบการกระทำ หมายถึง สิ่งเร้าทำให้เกิดพฤติกรรม และผลกรรมที่เกิดขึ้นภายหลังพฤติกรรมเพิ่มขึ้นหรือลดลง ขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของผู้กระทำต่อสิ่งเร้านั้น

A = สภาพแวดล้อม (Area)

S = สิ่งเร้า (Stimulus)

R = การตอบสนอง (Response)

C = ผลกรรมที่เกิดภายหลังพฤติกรรม (Consequence) และทำให้เกิดพฤติกรรมเพิ่มขึ้นหรือลดลง ซึ่งผลกรรมที่เกิดภายหลังพฤติกรรม มี 2 ลักษณะคือ C+ และ C-

C⁺ = ผลกรรมที่ผู้กระทำพึงพอใจ

C⁻ = ผลกรรมที่ผู้กระทำไม่พึงพอใจ

แผนผังที่ 5.2 แสดงการเกิดพฤติกรรมแบบการกระทำของสกินเนอร์

ขั้นตอนของการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของสกินเนอร์

ในห้องทดลอง สกินเนอร์นำเอาหนูที่อดอาหารหลาย ๆ วัน และมีสภาพหิวโซไปใส่ในกล่องที่สกินเนอร์สร้างขึ้น หนูจะวิ่งรอบ ๆ กัดแทะและดมกลิ่น (ตามธรรมชาติของหนู) ซึ่งไม่มีผลกรรมอะไรเกิดขึ้น ต่อมาโดยบังเอิญหนูกดคันทำให้ได้อาหาร (คือ สิ่งเสริมแรงทำให้หนู

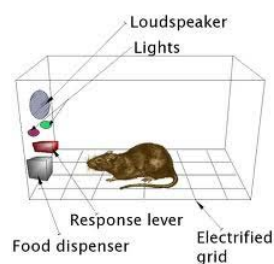
เกิดความพึงพอใจ) ในการทดลองหลายครั้ง หนูจะใช้เวลาน้อยลงในการวิ่งไปที่คาน และกดอาหารกินได้ นั่นคือ หนูเกิดการเรียนรู้แบบการกระทำแล้ว

ดังนั้น การวางเงื่อนไขแบบการกระทำ จึงเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ใช้ **สิ่งเสริมแรง (Reinforcer)** ในสถานการณ์ เพื่อกำหนดพฤติกรรมที่พึงประสงค์

สิ่งเสริมแรง (Reinforcer) หมายถึง สิ่งของหรือเหตุการณ์ที่ทำให้มีการตอบสนองเพิ่มขึ้น โดยผู้กระทำเกิดความพึงพอใจจากการตอบสนองนั้น เช่น วัยรุ่นโทรศัพท์ไปตอบคำถามทางวิทยุแล้วได้ตัวดูภาพยนตร์ 2 ใบ หรือวัยรุ่นได้รับการคัดเลือกให้ไปแสดงความสามารถพิเศษในการแข่งขัน เพื่อชิงรางวัลเป็นเงินสด 1 แสนบาท โทรศัพท์ BB 1 เครื่อง และตัวเครื่องบิน 2 ใบ ไปเที่ยวออสเตรเลีย เป็นต้น

ขั้นที่ 1 ก่อนวางเงื่อนไข หนูหิวมาก

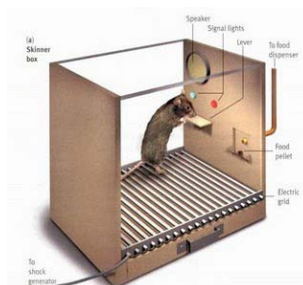
ขั้นที่ 2 ขณะวางเงื่อนไข

หนูวิ่งรอบๆ กัดแทะ และดมกลิ่น } ในกล่องสกินเนอร์ → ไม่มีผลกระทบ

ขั้นที่ 3 ขณะวางเงื่อนไข เกิดการเรียนรู้โดยบังเอิญ

หนูกดคาน @ → อาหาร (C^+) → การเรียนรู้

แผนผังที่ 5.3 แสดงขั้นตอนของการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของสกินเนอร์

ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนด้วยการวางเงื่อนไขแบบการกระทำ อาจารย์แนะแนว จะต้องจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน คุณลักษณะของอาจารย์แนะแนวที่ดี เนื้อหาสาระ สื่อ การสอน เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมที่ทำให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ นักเรียน

นอกจากนี้พฤติกรรมใดที่นักเรียนแสดงออกมาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการ เรียนวิชาแนะแนวในแต่ละครั้ง อาจารย์ต้องใช้สิ่งเสริมแรงที่มีประสิทธิภาพ และต้องคำนึงถึง ความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียนประกอบด้วย เช่น นักเรียนในระดับประถมศึกษา อาจารย์ใช้สิ่งเสริมแรง (ได้แก่ ท็อฟฟี่ สมุด ดินสอ เป็นต้น) จะทำให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม และบรรลุจุดประสงค์ของการเรียนรู้ แต่สิ่งเสริมแรงในข้างต้นอาจจะไม่เหมาะสมกับนักเรียนใน ระดับมัธยมศึกษา เพราะ “วัยรุ่นไม่อยาก เต็ม ดี ดัง” อาจารย์แนะแนวควรใช้สิ่งเสริมแรงด้าน จิตใจแทนวัตถุ โดยการให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องเนื้อหาหรือกิจกรรมการ เรียนการสอน เพื่อแสดงศักยภาพในทางที่ถูกต้อง และได้รับการชมเชยจากเพื่อนในชั้นเรียน หรืออาจารย์แนะแนวจะได้เข้าใจพฤติกรรมของนักเรียนได้ชัดเจนขึ้น

กฎการเรียนรู้จากการวางเงื่อนไขแบบการกระทำ มี 5 กฎ ดังนี้

1. การหยุดยั้ง (Extinction)
2. การฟื้นกลับของพฤติกรรม (Spontaneous Recovery)
3. การสรุปความเหมือน หรือการพุดคลุ่มโดยทั่วไป (Generalization)
4. การแยกความแตกต่าง (Discrimination)
5. การปรับพฤติกรรม (Shaping Behavior)

1. การหยุดยั้ง คือ *การตอบสนองที่เรารู้มาจะค่อย ๆ ลดลงหรือหยุด เมื่อไม่มี การเสริมแรง (US)* เช่น การสอนวิชาแนะแนว ที่อาจารย์สอนโดยไม่ตรวจสอบจำนวนเวลาที่ นักเรียนเข้าเรียน หรือไม่ประเมินผลงานของนักเรียนอาจจะทำให้นักเรียนประเมินตนเองว่าไม่ มีความสำคัญ ต้องเข้าเรียนหรือไม่เข้าเรียนก็ได้ นักเรียนก็จะมาเรียนบ้างบางครั้ง และในที่สุด นักเรียนก็จะไม่เข้าเรียนวิชาแนะแนวตลอดไป (ในการทดลองคือ หนูกดคันหลาย ๆ ครั้งแต่ ไม่ได้อาหาร หนูจะหยุดการกดคัน)

2. การฟื้นกลับของพฤติกรรม คือ *การตอบสนองที่เคยเรารู้มาแล้วปรากฏ ขึ้นอีก และเพิ่มมากขึ้น ภายหลังการหยุดยั้งสมบูรณ์* โดยไม่ต้องมีสิ่งเร้าที่ไม่มีเงื่อนไข

เช่น ในอดีตบางโรงเรียนมีการสอนวิชาแนะแนวไม่สม่ำเสมอ แต่ในปี พ.ศ. 2553 กระทรวงศึกษาธิการให้ความสำคัญ จัดโครงการพัฒนาคุณภาพครู ซึ่งเปิดโอกาสให้อาจารย์ได้ศึกษาต่อทางจิตวิทยาการให้การศึกษา ทำให้อาจารย์เหล่านี้มีความรู้ความเข้าใจและทักษะมากขึ้นในการสอนวิชาแนะแนว ทำให้นักเรียนตั้งใจเรียนวิชาแนะแนวมากขึ้น (ในการทดลอง หนูหยุดกวดขัน ต่อมาหนูบังเอิญกวดขันได้อาหาร หนูจะขยันกวดขันมากขึ้นกว่าชั้นแรกที่หนูได้อาหาร และเกิดการเรียนรู้)

3. การสรุปความเหมือน คือ การเรียนรู้ที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้าใหม่ที่คล้ายกันในลักษณะเหมือนกัน เช่น นักเรียนต้องเข้าเรียนวิชาแนะแนว เพราะต้องมีเวลาเรียน 80% เหมือนวิชาอื่นๆ หรือวัยรุ่นที่รักการอ่าน จะรักการอ่านหนังสือทุกประเภท เช่น ตำรา นวนิยาย การ์ตูนต่างชาติ เป็นต้น

4. การแยกความแตกต่าง คือ การเรียนรู้ที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้าหลายสิ่งแตกต่างกัน เช่น เนื้อหาสาระของวิชาแนะแนวที่ใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย จะทำให้นักเรียนเบื่อ หรือหนีเรียน แต่บางชั่วโมงวิชาแนะแนวสอนโดยวิธีการสอนหลายแบบ เช่น การใช้วิดีโอ เรื่อง “วัยรุ่น ปี พ.ศ. 2559” จะทำให้นักเรียนเรียนด้วยความตื่นตาตื่นใจ เพราะมีภาพที่สร้างด้วยเทคโนโลยียุคใหม่ หรือบางครั้งให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติในหัวข้อเรื่องที่กำลังฮิตในยุคนั้น นักเรียนอาจจะถูกเอียงกันและบีบบังคับให้เพื่อนร่วมแสดง ซึ่งในตอนแรกๆ เพื่อนอาจกลัวและแสดงได้ไม่ดี แต่เมื่อเพื่อนสนับสนุน นักเรียนก็อยากทดลองแสดงบ้าง ก็จะทำให้นักเรียนคนนั้นเกิดความคิดว่า ตนเองก็ทำได้และเกิดความภาคภูมิใจ

5. การปรับพฤติกรรม คือ การใช้การเสริมแรงแก่พฤติกรรมที่คาดหวังว่า จะนำไปสู่พฤติกรรมที่ต้องการ โดยเชื่อว่า “การกระทำใดที่ได้รับการเสริมแรง พฤติกรรมนั้นมีแนวโน้มที่จะกระทำซ้ำอีก” นั่นคือ เราควบคุมการตอบสนองที่ต้องการโดยให้การเสริมแรงเฉพาะเมื่อมีการตอบสนองที่ต้องการ เพื่อให้กลายเป็นนิสัยติดตัวต่อไป นักเรียนที่แสดงความคิดเห็นในวิชาแนะแนว และได้รับการชมเชยจากอาจารย์หรือเพื่อนๆ หรือปรบมือให้ทุกครั้ง นักเรียนคนนั้นก็จะนิยกล้ำแสดงความคิดเห็นในที่สาธารณะ หรือวิชาอื่นๆ ตามมา

การเสริมแรง (Reinforcement)

การเสริมแรง หมายถึง ชุติของสภาพแวดล้อมใด ๆ ที่ทำให้อินทรีย์เกิดความสุขหรือความพึงพอใจ (Robert et.al, 2001 : 615)

ประเภทของการเสริมแรง การเสริมแรงมี 2 ประเภท ดังนี้

1. การเสริมแรงบวก (Positive Reinforcement) หมายถึง การเสริมแรงที่นำตัวเสริมแรงที่พึงปรารถนาเข้ามา แล้วทำให้พฤติกรรมที่พึงปรารถนามีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้น เช่น รางวัล ใบปริญญา ใบประกาศเกียรติคุณ คำชมเชย อาหาร เป็นต้น

2. การเสริมแรงลบ (Negative Reinforcement) หมายถึง การเสริมแรงที่นำเอาสิ่งที่ไม่พึงปรารถนาออกไป แล้วทำให้พฤติกรรมที่พึงปรารถนามีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้น เช่น ไม่มีการลงโทษหรือตำหนิ ความร้อนในห้องเรียนไม่มีเพราะติดแอร์คอนดิชัน กลิ่นของอาหารหรือผลไม้ที่บูดเน่าไม่มีในถังขยะของห้องเรียน เป็นต้น

วิธีการเสริมแรง มี 2 แบบ

1. การเสริมแรงแบบต่อเนื่อง แบ่งออกเป็น 2 แบบย่อย ดังนี้

1.1) แบบอัตราส่วนคงที่ (Fixed Ratio) คือการให้การเสริมแรง ตามอัตราส่วนของการตอบสนองที่คงที่ เช่น ส่งการบ้านหรือรายงานทุกครั้งจะได้คะแนนความตั้งใจ = 10% นักศึกษาสอบได้ 5 G เรียนฟรี 1 ภาคการศึกษา

1.2) แบบช่วงเวลาคงที่ (Fixed Interval) คือการให้การเสริมแรงตามช่วงเวลาที่กำหนดไว้แน่นอน เช่น เรียน 3 ชั่วโมงได้พัก 1 ชั่วโมงเสมอ ทุกๆสิ้นเดือนพ่อแม่จะส่งเงินมาให้ลูก

2. การเสริมแรงแบบบางครั้งบางคราว แบ่งออกเป็น 2 แบบย่อย ดังนี้

2.1) แบบอัตราส่วนที่ไม่แน่นอน (Variable Ratio) คือ การให้การเสริมแรงตามอัตราส่วนของการตอบสนองที่ไม่แน่นอน เช่น การให้คะแนนของอาจารย์แก่นักเรียนไม่แน่นอน นักเรียนคนหนึ่งทำรายงานเนื้อหาดีมากและมีรูปภาพประกอบ แต่อาจารย์ไม่ชอบนักเรียนคนนี้ จึงให้คะแนน 5 คะแนนจากคะแนนเต็ม 10 คะแนน ในขณะที่นักเรียนอีกคนอาจารย์รักมาก ทำรายงานเนื้อหาน้อยและไม่มีภาพประกอบ อาจารย์กลับให้นักเรียนคนหลัง 8 คะแนนจากคะแนนเต็ม 10 คะแนน สรุปว่าคะแนนของนักเรียนจะได้มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับอารมณ์ของอาจารย์

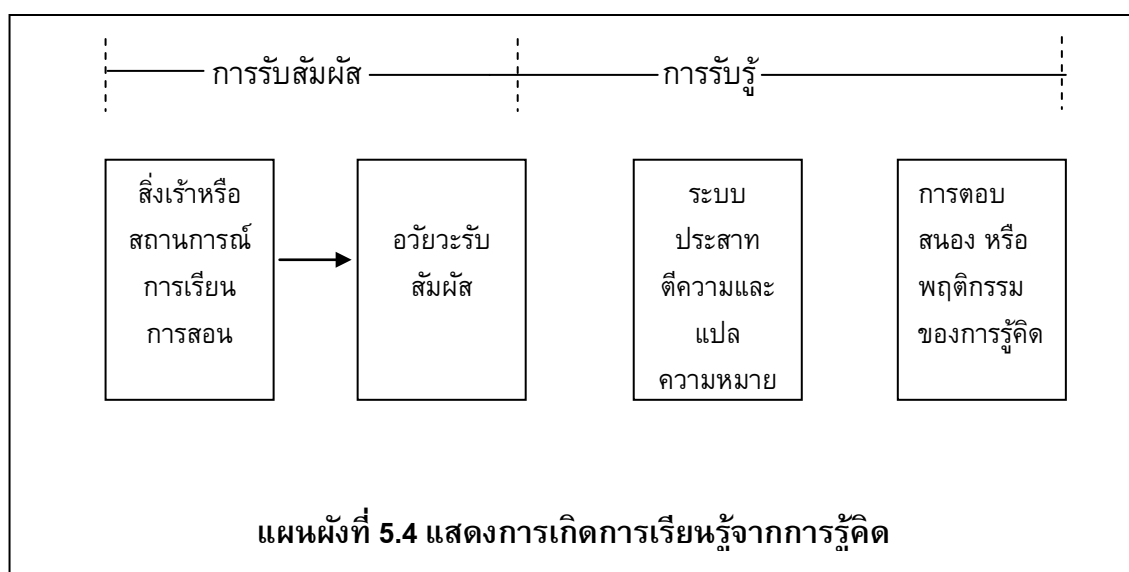
2.2) แบบช่วงเวลาที่ไม่แน่นอน (Variable Interval) คือ การให้การเสริมแรงตามช่วงเวลาที่แตกต่างกันไม่คงที่ เช่น การสอนของอาจารย์ ในบางครั้งเรียน 50 นาที พัก 15 นาที แต่พอครั้งต่อไป การสอนของอาจารย์กลับเป็น เรียน 60 นาที พัก 20 นาที เปลี่ยนแปลงเวลาพักในการเรียนไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับว่าเนื้อหาแต่ละเรื่องสั้นหรือยาว

การเสริมแรงแบบบางครั้งบางครั้งจะทำให้การตอบสนองคงอยู่ได้นาน
มากกว่า การเสริมแรงแบบต่อเนื่อง

นอกจากนี้ การรู้ผลของการกระทำทันที จะทำให้บุคคลมีการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ
ดังนั้น อาจารย์แนะแนวจึงควรประเมินผลงานของนักเรียนให้รวดเร็วที่สุดเพื่อให้คุณลักษณะที่
พึงปรารถนาของนักเรียนคงอยู่ต่อเนื่องกัน

ทฤษฎีการเรียนรู้จากการคิด (Cognitive Learning)

นักจิตวิทยาได้ให้ความหมายของ การเรียนรู้จากการรู้คิด คือ การเข้าใจ การรู้
ความจำ การจินตนาการ การคิด การแก้ไขปัญหา การใช้มโนทัศน์ (concept) ภาษาใน
การเรียนรู้ หรือคำศัพท์เฉพาะสาขาวิชา การใช้กระบวนการทางจิตระดับสูงอื่นๆ (เช่น
การสังเคราะห์ การวิเคราะห์ การบูรณาการ เป็นต้น) ทฤษฎีการเรียนรู้จากการรู้คิดได้แก่
ทฤษฎีของเกสตัลท์ (Gestalt) ที่เน้น “ส่วนรวมสำคัญกว่าส่วนย่อย” ทฤษฎีของเพียเจท์
(Piaget) ที่เน้น “การรู้คิดเกิดจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม” และทฤษฎี
อื่นๆ ซึ่งสามารถแสดงให้เห็นกระบวนการพัฒนาการรู้คิดของบุคคลได้ดังนี้

จากแผนผังข้างต้นเราสามารถจะเข้าใจการเกิดการเรียนรู้ของบุคคลได้ โดยเริ่มจากความคิดรวบยอดของคำศัพท์ทางวิชาการต่อไปนี้

การสัมผัส (Sensation) หมายถึง กระบวนการที่ประสาทสัมผัสรับสิ่งเร้าจากภายนอกเข้าสู่ระบบประสาทและเปลี่ยนเป็นการรับรู้ ทำให้รู้จักหรือเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ในโลก การสัมผัสซึ่งเป็นขั้นเริ่มต้นของการรู้คิดโดยการสืบค้นสิ่งเร้า เช่นนักเรียนบางคนตั้งใจดูวิดีโอ และฟังเหตุการณ์ที่วัยรุ่นต่างชาติมีอาชีพ “รับอัมบิญา” ในขณะที่เพื่อนบางคนนั่งคุยกันเรื่องอื่นๆ เป็นต้น การสัมผัสจึงต้องอาศัยกระบวนการนำเสนอ หรือกิจกรรมเพื่อกระตุ้นนักเรียนให้มุ่งเน้นในสาระสำคัญของบทเรียนในแต่ละครั้ง

การรับรู้ (Perception) หมายถึง กระบวนการแปลความหมายสิ่งเร้าที่มาจากประสาทสัมผัสต่าง ๆ ซึ่งทำให้เกิดการแก้ไขปัญหา การตัดสินใจ หรือการรู้คิดขั้นสูงประเภทต่าง ๆ เช่น เมื่อดูและฟังวิดีโอเรื่อง “รับอัมบิญา” นักเรียนบางคนเข้าใจความหมายของคำว่า “รับอัมบิญา” แต่นักเรียนบางคนวิเคราะห์สาเหตุว่าวัยรุ่นต่างชาติเลือกประกอบอาชีพนี้เพราะเหตุใด หรือนักเรียนบางคนพูดกับเพื่อนว่า ถ้าวัยรุ่นไทยตัดสินใจและเลียนแบบการประกอบอาชีพนี้บ้าง “วงศ์ตระกูลหรือประเทศชาติ” จะเกิดผลตามมาอย่างไร เป็นต้น

จากกรณีตัวอย่างข้างต้นอาจารย์แนะแนวจะพบว่า นักเรียนมีเหตุผลในการแสดงพฤติกรรมแตกต่างกันขึ้นอยู่กับ การเลือกรับรู้ ประสบการณ์เดิม สติปัญญาของนักเรียนแต่ละคน และประสิทธิภาพของสื่อ รวมทั้งการเตรียมแผนการสอนของอาจารย์

นอกจากนี้นักจิตวิทยาศึกษาพบว่า บุคคลมีการแปลความหมายสิ่งที่รับรู้ได้มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับองค์ประกอบดังนี้

1. **ความสมบูรณ์ของอวัยวะรับสัมผัส** นักเรียนที่มีอวัยวะครบ 32 จะมีการรับรู้ได้ดีกว่านักเรียนที่มีอวัยวะบกพร่อง (เช่น ตาบอด ใบหู หรือหูหนวก เป็นต้น)

2. **การมีประสบการณ์เดิม** นักเรียนที่มีความรู้หรือประสบการณ์พื้นฐานในเรื่องนั้น จะเกิดความเข้าใจ หรือแปลความหมายได้ง่ายและถูกต้อง เช่น นักเรียนมีความรู้ว่าเป็นโรคติดเกมส์เกิดจากการใช้เวลาเล่นเกมส์ในคอมพิวเตอร์ติดต่อกันตั้งแต่ 3 ชั่วโมงบ่อยๆ เมื่ออาจารย์ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มและระดมสมองในหัวข้อเรื่อง “วิธีห่างไกลจากโรคติดเกมส์ในคอมพิวเตอร์” นักเรียนที่มีความรู้ทั่วไปว่าเล่นเกมส์เกินเวลาจะทำให้มีปัญหาหรือโรคติดเกมส์ ย่อมเสนอแนวคิดที่น่าสนใจและถูกต้องมากกว่านักเรียนที่ไม่มีความรู้ในเรื่องนี้

3. **การเรียนรู้** อาจารย์ควรมีการเรียงลำดับเนื้อหาวิชาจากง่ายไปยาก หรือใช้สื่อที่มีประสิทธิภาพมาประกอบ หรือเนื้อหาสาระทันสมัยและมีประโยชน์แก่นักเรียน

4. **ความจำ** อาจารย์อาจใช้เทคนิคการช่วยจำ เช่น ใช้รหัสหรือแต่งเป็นเพลง หรือให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง หรือให้เล่นเกมส์แข่งขันกันโดยกลุ่มที่ชนะจะได้รับรางวัล

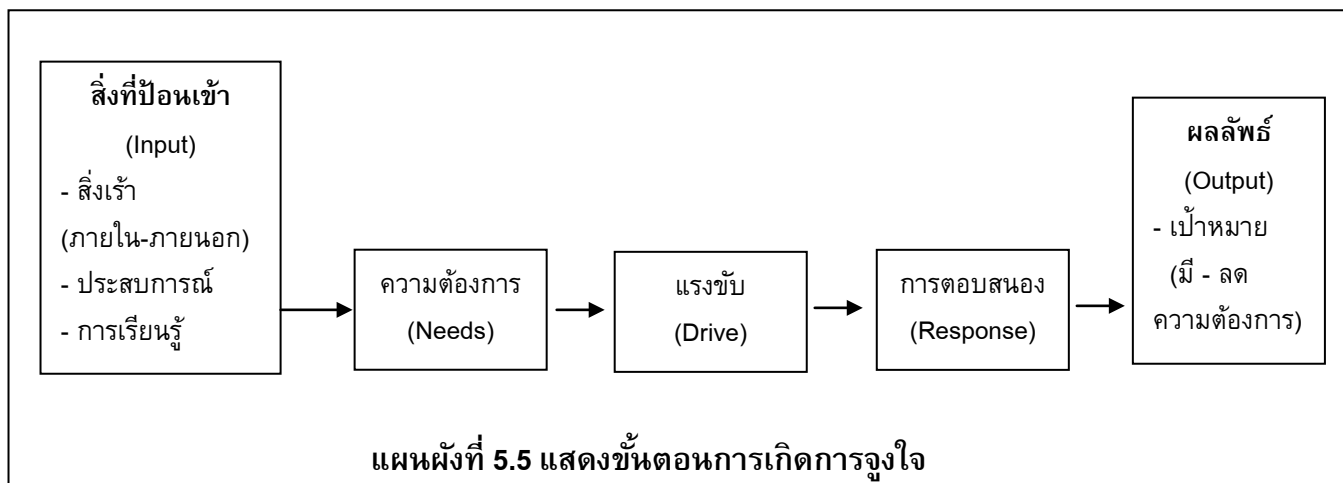
5. **สภาพจิตใจในขณะนั้น** การเตรียมความพร้อมของนักเรียน บรรยากาศในห้องเรียนที่มีการยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลหรือให้เกียรติซึ่งกันและกัน ไม่มีสภาพบังคับขู่เข็ญหรือการลงโทษ อาจารย์ถามนักเรียนที่ยกมือก่อนเพื่อน จะทำให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนวิชานี้

6. **อคติ** อาจารย์ต้องมีความยุติธรรมและมีจรรยาบรรณ เช่น ยอมรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน แม้ว่าจะมีความคิดที่ไม่สมเหตุสมผลหรือไม่ มีเกณฑ์หรือความรู้ในเนื้อหาที่สอนเป็นต้น

จากแผนผังข้างต้น อาจารย์แนะแนวจะต้องเตรียมสิ่งไว้ในสถานการณ์การเรียนรู้ เช่น ด้านบุคลิกภาพ ความรู้ในเนื้อหาของบทเรียนและสื่อการสอนของอาจารย์เพื่อให้นักเรียนได้สัมผัสและเกิดการรับรู้ด้วยการใช้อวัยวะรับสัมผัส 5 ด้าน คือ การเห็น การได้ยิน การได้กลิ่น การลิ้มรสและการสัมผัส โดยธรรมชาติของมนุษย์ ยิ่งบุคคลใช้อวัยวะรับสัมผัสหลายทางมากเท่าใด การเรียนรู้หรือการรู้คิดก็จะเกิดได้มากขึ้นเท่านั้น นักจิตวิทยาการเรียนรู้เชื่อว่า การเรียนรู้ด้วยการกระทำ (Learning by doing) จะทำให้นักเรียนเกิดการรู้คิด และจดจำได้นานมากกว่าการบรรยายความรู้ (คือนักเรียนใช้เพียงการเห็นและการได้ยิน) อาจารย์แนะแนวจึงนิยมใช้กิจกรรมต่างๆ ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองหรือกิจกรรมกลุ่มเพื่อฝึกทักษะวิชาการ ทักษะชีวิตหรือทักษะวิชาชีพ และการเรียนการสอนวิชาแนะแนวที่ดีก็ควรมีบรรยากาศแบบสนุกสนาน ครื้นเครง อย่าเครียด หรือ “การจัดการศึกษาแบบเชิงชุมชน” ที่อาจารย์และนักเรียนมีการปฏิสัมพันธ์กันทั้งการให้และการรับ โดยอาจารย์ “...ต้องพัฒนาการมองเห็นตนเองและผู้อื่นในแง่ดี มองการจัดการศึกษาว่าต้องทำให้น่าพึงพอใจและมองนักเรียนทุกคนว่ามีความสามารถ (able) มีคุณค่า (valuable) และมีความรับผิดชอบ (responsible)” (นิรมล ศตวุฒิ, 2551 : 70) ผลที่ตามมาคือพฤติกรรมที่มีจิตสาธารณะของนักเรียนหรือนักเรียนได้พัฒนาศักยภาพเต็มที่

การจูงใจ (Motivation)

การจูงใจ หมายถึง กระบวนการนำปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นแรงจูงใจ มาผลักดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรมไปอย่างมีทิศทาง เพื่อบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

แรงจูงใจ (Motive)

แรงจูงใจ หมายถึง สภาวะที่เป็นแรงกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมาเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

ดังนั้น อาจารย์แนะแนวจึงต้องจัดบรรยากาศในห้องเรียนด้วยการจูงใจ ให้นักเรียนบรรลุเป้าหมาย คือ การพัฒนาตนเองเต็มศักยภาพ หรือนักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ขึ้นอยู่กับแผนการสอนที่อาจารย์เตรียมสอนในแต่ละชั่วโมงด้วยสิ่งเร้า คือ วิธีการสอน (กิจกรรม) หรือ เนื้อหาสาระที่แปลกใหม่ มีประโยชน์ หรือสนองความต้องการ (รายละเอียดจะอยู่ในทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้นของมาสโลว์)

ความรู้ในเรื่องการจูงใจ ทำให้อาจารย์แนะแนวหรือนักเรียนเข้าใจตนเอง/ ผู้อื่น/ กลุ่มสังคมได้ว่า แสดงพฤติกรรมนั้นเพราะสาเหตุอะไร ตลอดจนอาจารย์แนะแนวอาจใช้กระบวนการจูงใจในการสอน เพื่อควบคุมพฤติกรรมของอาจารย์และนักเรียนได้ ตัวอย่างเช่น การแบ่งกลุ่มนักเรียนเพื่อระดมสมองในหัวข้อเรื่อง “วิธีการป้องกันทรัพย์สินของโรงเรียน” เป็นต้น

อาจารย์แนะแนวต้องเลือกใช้แรงจูงใจที่เหมาะสมกับระดับพัฒนาการของนักเรียน (วัยรุ่น) ด้วย แรงจูงใจมี 2 ประเภท ดังนี้

1. **แรงจูงใจภายใน** เป็นแรงจูงใจที่เกิดขึ้นเองและมีมาตั้งแต่แรกเกิด เป็นแรงจูงใจที่ทำให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ และพัฒนาตนเอง เช่น ความอยากรู้อยากเห็น การแข่งขัน การกระตือรือร้นในการแสดงกิจกรรมต่างๆ เป็นต้น

2. **แรงจูงใจภายนอก** เป็นแรงจูงใจจากการเรียนรู้เนื่องจากบุคคลได้รับการกระตุ้นจากสิ่งเร้าภายนอก ทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมไปสู่จุดมุ่งหมาย เช่น แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

ในการสอนวิชาแนะแนว อาจารย์จึงควรเตรียมการสอนให้ดีที่สุด เพราะโดยธรรมชาติ นักเรียนมีแรงจูงใจภายในในการให้ความร่วมมือมีการอยากรู้อยากเห็น และอาจารย์ควรจัดกิจกรรมให้นักเรียนแข่งขันกันทำความดี นอกจากนี้อาจารย์อาจจัดสถานการณ์เพื่อปรับพฤติกรรมให้นักเรียนประสบความสำเร็จ และมีความสัมพันธ์ที่ดีซึ่งกันและกัน ซึ่งทำนายได้ว่านักเรียนจะมีทักษะเกี่ยวกับการปรับตัวที่มีคุณภาพ และอาจารย์ควรใช้การเสริมแรงเพื่อให้นักเรียนมีพฤติกรรมเพิ่มขึ้น ทุกคาบของการสอนหรือกล่าวดัดสันใจปรับเปลี่ยนกิจกรรมการสอนเมื่อนักเรียนมีอุปสรรค

ทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้นของมาสโลว์ (มาสโลว์'s Hierarchy Needs)

มาสโลว์ (มาสโลว์) ได้รับการยกย่องว่าเป็น “คลื่นพลังที่ 3” (The third force) ในทางจิตวิทยา ที่อธิบายเกี่ยวกับการจูงใจ (พลังที่ 1 คือ จิตวิเคราะห์ และพลังที่ 2 คือ ลัทธิพฤติกรรม) มาสโลว์ (1971) ไม่ใส่ใจว่าตนเองจะอยู่ในฐานะที่เป็นพวกจิตวิเคราะห์รุ่นใหม่ หรือพวกต่อต้านพฤติกรรมนิยม แต่มาสโลว์รับรู้ตนเองว่ามีแนวคิดทั้ง 2 ประเภท (นักจิตวิเคราะห์และนักพฤติกรรมนิยม) ซึ่งทำให้เขาเข้าใจพฤติกรรมของมนุษย์ได้มากขึ้น

อัตชีวประวัติของ Abraham H. มาสโลว์

Abraham Harold (Abe) มาสโลว์ เกิดวันที่ 1 เมษายน ค.ศ. 1908 ที่ Manhattan, New York, USA. เป็นลูกคนโตของ Samuel มาสโลว์ และ Rose, Schilosky มาสโลว์ ซึ่งมีลูกทั้งหมด 7 คน

มาสโลว์ในวัยเด็กไม่มีความสุข และโดดเดี่ยวมาก มีความรู้สึกขี้อายอย่างรุนแรง มีปมด้อยและเป็นคนเก็บกด ยิ่งกว่านั้น มาสโลว์ไม่สนิทสนมกับพ่อหรือแม่ เขาอดทนต่อการหายไปของพ่ออยู่บ่อยครั้ง ส่วนแม่นั้นมาสโลว์รู้สึกเกลียดและเป็นศัตรูกับแม่อยู่ในใจลึกๆ ตั้งแต่มาสโลว์เป็นเด็ก จนกระทั่งวันที่แม่เสียชีวิต เพราะมาสโลว์มองแม่ว่าดูร้าย ขี้เหนียวและใจแคบ แม่เป็นคนเคร่งศาสนามาก แต่แม่ขู่เข็ญ/ลงโทษมาสโลว์ตั้งแต่วัยเด็ก ซึ่งจากการขู่เข็ญคุกคามเช่นนี้ มาสโลว์จึงเรียนรู้เพื่อเกลียดและไม่ไว้วางใจศาสนา และกลายเป็นผู้ที่ไม่เชื่อว่ามีพระเจ้าที่ให้คำมั่นสัญญาแก่มนุษย์

มาสโลว์รักการอ่าน แต่การไปถึงห้องสมุดสาธารณะนั้นไม่ปลอดภัย เพราะต้องหลีกเลี่ยงแก๊งของพวก Anti-Semites ซึ่งเดินเตร่ตามเพื่อนบ้านใน Brooklyn ของมาสโลว์ และชอบกลั่นแกล้งชาวยิวเช่นมาสโลว์ และเด็กชายชาวยิวคนอื่นๆ ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มาสโลว์ได้เกรดดีกว่าเกรดเฉลี่ยเพียงเล็กน้อย ในเวลานั้นมาสโลว์มีความสนิทสนมกับหลานชายชื่อ Will จึงมักออกไปสังคมภายนอกและร่วมกิจกรรมการทำแม็กกาซีนลาตินของโรงเรียน อีกทั้งยังเล่นเทนนิส และรับใช้ผู้เล่นทีมหมากกรุก

เมื่อสำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนชายระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มาสโลว์ได้เข้าศึกษาต่อที่ Cornell University และในเวลานั้นพ่อแม่ของมาสโลว์ได้หย่าร้างกัน มาสโลว์จึงได้ใกล้ชิดกับพ่อมากขึ้น และพ่อของมาสโลว์ต้องการให้มาสโลว์ซึ่งเป็นลูกชายคนโตเป็นนักกฎหมาย ในขณะที่เรียนที่ City College มาสโลว์ได้ลงทะเบียนเรียนในคณะนิติศาสตร์ แต่ต่อมา มาสโลว์ก็ได้ยกเลิกการเรียนกฎหมายโดยให้เหตุผลว่า กฎหมายเกี่ยวข้องกับคนชั่วและเกี่ยวข้องกับความดื้อน้อย ถึงแม้ว่าพ่อจะผิดหวังในตอนเริ่มแรก แต่ในที่สุดพ่อก็ยอมรับในการตัดสินใจของมาสโลว์

ในฐานะที่มาสโลว์เป็นนักศึกษาคนหนึ่งของ City College มาสโลว์ทำคะแนนได้ดีมากในวิชาปรัชญาและวิชาอื่นๆ ซึ่งจุดประกายความสนใจให้แก่มาสโลว์ ส่วนวิชาอื่นๆที่มาสโลว์ไม่ชอบเขาทำคะแนนได้ไม่ดีและถูกภาคทัณฑ์ทางวิชาการ เมื่อเรียนไปได้ 3 ภาคเรียน มาสโลว์ก็เทียบโอนไปเรียนที่มหาวิทยาลัยในรัฐ New York เหตุผลประการหนึ่งคือ มาสโลว์จะได้อยู่ใกล้ชิดกับหลานชื่อ Will แต่ก็ยังอยู่ห่างไกลจากหลานที่ชื่อว่า Bertha Goodman (ซึ่งเป็นคนที่มาสโลว์ตกหลุมรัก) มาสโลว์กลายเป็นคนคงแก่เรียนและได้เรียนวิชาจิตวิทยากับศาสตราจารย์ Edward B. Titchener

เมื่อเรียนที่ Cornell ได้หนึ่งภาคเรียน มาสโลว์ก็ย้ายกลับไป City College ใน New York และได้อยู่ใกล้ชิดกับเบอร์ต้า เขาไม่เคยแตะเนื้อต้องตัวเธอ หรือแสดงความรู้สึกรัก

ออกมาโดยตรง แต่เหตุการณ์บังเอิญที่เปลี่ยนแปลงชีวิตของมาสโลว์เกิดขึ้นเมื่อมาสโลว์ไปเยี่ยม Pearl ซึ่งเป็นแม่ของ Bertha และพี่สาวของเบอร์ต้าและเป็นหลานของมาสโลว์ก็ผลักให้มาสโลว์บอกรักเบอร์ต้า และเบอร์ต้าก็ได้ตอบรับความรักนี้ ดังนั้นมาสโลว์ก็ได้รับรู้ถึงชีวิตของตนนั้นมีความหมาย และในเวลาต่อมาไม่นานมาสโลว์และเบอร์ต้าก็ได้แต่งงานกัน หลังจากเอาชนะการต่อต้านจากพ่อแม่ของมาสโลว์ เพราะมาสโลว์อายุเพียง 20 ปี และเบอร์ต้าอายุเพียง 19 ปี และจากความเชื่อเรื่องพันธุกรรมที่เชื่อว่าลูกหลานใกล้ชิดกันแต่งงานกัน ลูกหลานที่เกิดมาจะมีความผิดปกติ ซึ่งความกลัวนี้ก็ลดอำนาจลงเพราะพ่อแม่ของมาสโลว์ก็เป็นลูกหลานคู่แรกที่แต่งงานกันและมีลูกที่แข็งแรงถึง 6 คน

หนึ่งภาคเรียนก่อนมาสโลว์จะแต่งงาน มาสโลว์ได้ลงทะเบียนเรียนที่ University of Wisconsin ต่อมาอีก 2 ปี มาสโลว์ได้รับปริญญาตรีทางปรัชญา (B.A degree in Philosophy) แต่มาสโลว์สนใจในผลงานของ John B. Watson's Behaviorism ความสนใจนี้ได้กระตุ้นให้มาสโลว์เรียนสาขาวิชาทางจิตวิทยาและได้ศึกษาจนสำเร็จ จากนั้นมาสโลว์ได้เข้าศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษาที่ Wisconsin และได้ทำงานวิจัยใกล้ชิดกับ Harry Harlow ผู้ซึ่งวิจัยเกี่ยวกับลิง การทำคุษณีนิพนธ์ของมาสโลว์ใช้ลิงเป็นผู้ถูกทดลองในเรื่องจุดเด่นและพฤติกรรมทางเพศของลิง การมีจุดเด่นในสังคม (social dominance) เป็นแรงจูงใจใฝ่อำนาจมากกว่าพฤติกรรมทางเพศ

ในปี ค.ศ. 1934 มาสโลว์ได้รับปริญญาเอก แต่มาสโลว์ไม่สามารถทำงานในตำแหน่งนักวิชาการได้ เพราะกำลังเกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำครั้งยิ่งใหญ่ และอคติของคนอเมริกันที่ต่อต้านชาวยิวยังคงมีความรุนแรง มาสโลว์จึงได้ไปสอนที่ Wisconsin ในเวลาสั้นๆ และลงทะเบียนเรียนในโรงเรียนทางการแพทย์ แต่มาสโลว์ก็ได้เกิดความเบื่อหน่ายและได้เลิกเรียนไป ในปีต่อมา มาสโลว์ก็ได้กลับไป New York เพื่อเป็นผู้ช่วยวิจัยของ E.L. Thorndike ที่ Teachers College, Columbia University. หลังจากปีครึ่งของการทำวิจัยเรื่องการอารมณ์ของมนุษย์ มาสโลว์ก็ได้ลาออกไปเพื่อทำงานที่ Brooklyn College.

การใช้ชีวิตอยู่ในเมือง New York ระหว่างปี ค.ศ. 1930 และ 1940 ทำให้มาสโลว์มีความเกี่ยวข้องกับนักจิตวิทยาชาวยุโรปที่หลบหนีภัยของพวกนาซี ได้แก่ Erich Fromm, Karen Horney, Max Wertheimer, and Kurt Goldstein มาสโลว์ได้รับอิทธิพลจากบุคคลเหล่านี้มากพอๆกับที่ได้รับจาก Alfred Adler, (ผู้ซึ่งมีชีวิตอยู่ใน New York ในเวลานั้น) Adler มักจะจัดสัมมนาที่บ้านในคืนวันศุกร์ และมาสโลว์ได้รับเชิญเป็นแขกในการประชุมเหล่านั้นอยู่บ่อยครั้ง

มาสโลว์พูดว่า “ฉันคิดว่า ฉันได้มีครูที่ดีที่สุดทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ...ฉันไม่สามารถพูดว่าใครสำคัญมากกว่าคนอื่น ฉันเพียงเรียนรู้จากทุกคนและปฏิเสธการเข้าไปอยู่เป็นพรรคพวกของบุคคลเหล่านั้น” ผู้ที่สามารถปรึกษาและไว้วางใจได้ของมาสโลว์คือ Ruth Benedict นักมานุษยวิทยาที่ Columbia University ต่อมาในปี ค.ศ. 1983 Benedict กระตุ้นให้มาสโลว์ดำเนินการศึกษามานุษยวิทยาเกี่ยวกับชาวอินเดียนแดงใน The Northern Blackfoot ในเมือง Alberta ประเทศแคนาดา เป็นงานที่มาสโลว์ได้ทำการศึกษาโดยใช้คนในท้องถิ่น ชาวอเมริกัน ซึ่งทำให้มาสโลว์เข้าใจเรื่องความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรม และสนับสนุนให้มาสโลว์สามารถสร้างทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้นที่มีชื่อเสียงขึ้นและสามารถประยุกต์ไปใช้กับทุกคนได้อย่างเสมอภาคกัน

ที่ Brooklyn College มาสโลว์เป็นอาจารย์ที่มีลูกศิษย์ต้องการเรียนด้วยเป็นจำนวนมาก ถึงขั้นต้องเปิดชั้นเรียนเพิ่มอีก 5 ห้อง และมาสโลว์ได้เขียนตำราจิตวิทยาปกติ

มาสโลว์ร่วมกับนักศึกษาดำเนินการบำบัดคนไข้ที่มีปัญหาเล็กๆ (โดยไม่ใช้การทำจิตบำบัด หรือจิตวิทยาการให้การปรึกษา) วิธีการช่วยเหลือคนไข้ของมาสโลว์คือความเข้าใจ ความรู้สึก การจินตนาการ และความสนใจเรื่องเพศว่าเป็นเรื่องที่ปกติ

ในระหว่างกลางปี 1940 สุขภาพของมาสโลว์เริ่มเสื่อมโทรมลง และเมื่อมาสโลว์มีอายุครบ 38 ปี ในปี ค.ศ. 1946 ได้เกิดเป็นโรคประหลาดที่ทำให้มาสโลว์อ่อนแอ เป็นลม และเหนื่อยง่าย ในปีต่อมามาสโลว์จึงได้ลาออกจากการทำงาน มาสโลว์และเบอร์ต้าพร้อมลูกสาว 2 คนได้ย้ายไปอยู่ที่แคลิฟอร์เนีย ซึ่งเป็นสถานที่ที่พวกเขามีความสุขและพึงพอใจ การทำงานที่น้อยลงทำให้มาสโลว์มีเวลาอ่านชีวประวัติและประวัติศาสตร์เพื่อทำการวิจัยในหัวข้อเรื่องเกี่ยวกับลักษณะของบุคคลที่มี self – actualization. ใกล้เคียงปี ค.ศ. 1949 สุขภาพของมาสโลว์ดีขึ้น จึงได้กลับไปสอนที่ Brooklyn College, ในปี ค.ศ. 1951 มาสโลว์ได้รับตำแหน่งเป็นประธานหัวหน้าภาควิชาจิตวิทยาที่ Brandeis University .

ในยามว่างมาสโลว์ได้เขียนบทความลงเผยแพร่ในวารสารต่างๆ การใช้เวลาว่างในเรื่องความคิด ความคิดเห็น ความรู้สึก กิจกรรมทางสังคม บทสนทนาที่สำคัญ และสุขภาพของมาสโลว์

จากการที่มาสโลว์มีสุขภาพที่ไม่แข็งแรงและผิดหวังกับบรรยากาศทางวิชาการที่นักศึกษาใน Brandeis ต้องการให้มาสโลว์สอนวิชาจิตวิทยาการทดลองหรือวิชาด้านสติปัญญา มากกว่า มาสโลว์จึงย้ายไปทำงานกับบริษัท Saga Administrative ใน Menlo Park รัฐแคลิฟอร์เนีย และงานที่นั่นทำให้มาสโลว์สนุกสนานกับอิสรภาพในการคิดและการเขียน แต่

ต่อมาในวันที่ 8 มิถุนายน ค.ศ. 1970 ในขณะที่มาสโลว์เดินอยู่ก็ได้ล้มลง และได้เสียชีวิตด้วยโรคหัวใจเมื่อมีอายุ 62 ปี

ทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้นของมาสโลว์

(Maslow's Hierarchy of Needs)

อาจารย์แนะแนวสามารถสร้างกระบวนการจูงใจ ในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพได้ โดยอาจารย์แนะแนวจะต้องเข้าใจธรรมชาติของนักเรียน โดยเฉพาะด้าน **ความต้องการ** ซึ่งทฤษฎีหรือความรู้เกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์ที่ผู้เชี่ยวชาญทั้งหลาย นิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย คือทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้นของมาสโลว์

ทฤษฎีของมาสโลว์เกี่ยวกับการจูงใจ มีดังนี้

1. **การจูงใจมีผลกระทบต่อผลรวมทั้งหมดของตัวบุคคล (the whole person)** เช่น สื่อต่างๆ กระตุ้นให้บุคคลในสมัยนี้เปลี่ยนพฤติกรรมการรับประทานอาหารตามใจปาก หรือความชอบไปเป็นรับประทานอาหารที่มีคุณภาพ (ได้แก่ กินผักครึ่งหนึ่ง กินอย่างอื่นครึ่งหนึ่ง เพื่อป้องกันโรคอ้วน ซึ่งมีผลตามมาทางร่างกายเคลื่อนไหวไม่กระฉับกระเฉง อาจเกิดโรคแทรกซ้อน และทำให้จิตใจไม่เบิกบานหรือเครียดได้)

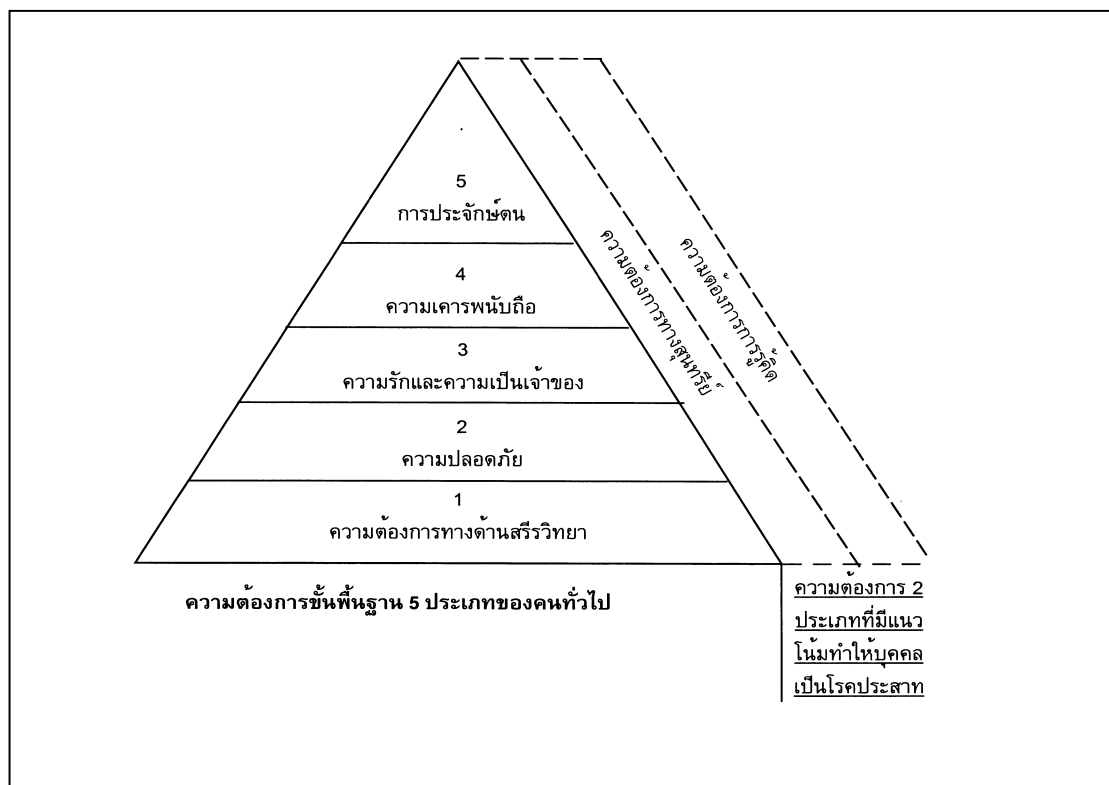
2. **การจูงใจเป็นสิ่งที่ซับซ้อนเสมอ** นั่นคือพฤติกรรมของบุคคลอาจจะเกิดจากแรงจูงใจหลายประเภท เช่น การสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศของวัยรุ่น อาจจะเกิดจากการเปลี่ยนแปลงรูปร่างและฮอร์โมนในร่างกาย หรือความต้องการปลอดภัย หรือความต้องการความรัก หรือความเด่นในกลุ่มเพื่อน เป็นต้น

3. **บุคคลจะถูกจูงใจด้วยความต้องการประเภทใดประเภทหนึ่งอย่างต่อเนื่อง** หมายความว่า ความต้องการประเภทหนึ่งที่ได้รับการสนองตอบแล้ว ความต้องการประเภทนี้จะสูญเสียอำนาจการจูงใจ และจะเกิดความต้องการประเภทอื่นเข้ามาแทนที่ เช่น บุคคลที่หิวโหย จะแสดงพฤติกรรมเพื่อให้ได้อาหารมาดำรงชีวิต (ตัวอย่างในภาวะเกิดน้ำท่วม ผู้เดือดร้อนจะยื่นเข้าแถวเพื่อรับอาหารและน้ำที่มีการบริจาคให้ แม้ว่าอากาศจะร้อนจัดหรือฝนตกพริ้วๆ เพื่อความอยู่รอดของตนเอง และครอบครัวต่อไป) แต่ในภาวะปกติที่บุคคลได้รับการสนองตอบความต้องการอาหารหรือทางสรีรวิทยาอย่างเพียงพอ บุคคลก็จะเกิดความต้องการในขั้นต่อไป เช่น ต้องการบ้านพักอาศัย มิตรภาพ และการเคารพนับถือ

4. บุคคลทุกคนและทุกสถานที่ถูกจูงใจด้วยความต้องการขั้นพื้นฐาน (Basic Needs หรือ มาสโลว์ เรียกว่า “**Conative Needs**”) เหมือนกัน แม้ว่าบุคคลจะมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน แต่ทุกคนก็ต้องการอาหารและที่พักอาศัย ความปลอดภัย ความรัก (หรือ มิตรภาพ) ความเคารพนับถือ และการประจักษ์ตนเป็นธรรมดาสำหรับทุกเผ่าพันธุ์

5. ความต้องการพื้นฐานสามารถนำมาจัดเรียงเป็นลำดับขั้นได้ และมนุษย์ทุกคนไล่ดี ดังนั้นบุคคลสามารถสนองความต้องการขั้นสูงสุดคือความต้องการประจักษ์ตน ในเวลาใดเวลาหนึ่งของชีวิต

การเรียงลำดับความต้องการต่าง ๆ (Hierarchy of Needs) ของมาสโลว์ มีความหมายว่า จากภาพรูปสามเหลี่ยม ความต้องการระดับที่ต่ำกว่า (คือความต้องการทาง สรีรวิทยา) จะมีอำนาจเหนือกว่าความต้องการระดับที่สูงกว่า (คือความต้องการความปลอดภัย ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ ความต้องการความเคารพนับถือ ความต้องการ ประจักษ์ตน ตามลำดับ) นั่นคือความต้องการระดับที่ต่ำกว่ามีอำนาจสูงกว่าและต้อง ได้รับการสนองตอบตามความพึงพอใจก่อน ความต้องการที่อยู่ในระดับสูงกว่าจึงจะ กลายเป็นสิ่งจูงใจในลำดับต่อไป และต่อเนื่องกันไปจนบุคคลได้รับความพึงพอใจสูงสุดใน ขั้นที่ 5 ซึ่งจะขึ้นอยู่กับความแตกต่างระหว่างบุคคล

ภาพที่ 5.6 จำลองแสดงความต้องการตามลำดับขั้นของมาสโลว์

มาสโลว์ (1970) ไ

1. ความต้องการทางด้านสรีรวิทยา (Physiological Needs)
2. ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs)
3. ความต้องการความรัก และความเป็นเจ้าของ (Love and belongingness Needs)
4. ความต้องการความเคารพนับถือ (Esteem Needs)
5. ความต้องการประจักษ์ตน (Self – actualization Needs)

1. ความต้องการทางสรีรวิทยา เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานที่มีอำนาจที่สุด ประกอบด้วยอาหาร น้ำ ออกซิเจน การรักษาอุณหภูมิของร่างกาย ความต้องการขับถ่าย ความต้องการมีกิจกรรมทางร่างกาย ความต้องการทางเพศ เป็นต้น บุคคลที่หิวจะถูกจูงใจให้แสวงหาอาหาร (โดยไม่ต้องการเพื่อนหรือการเคารพนับถือ)

ในสังคมที่ร่ำรวย บุคคลส่วนใหญ่ทำให้ความต้องการจากความหิวเป็นความต้องการของร่างกาย ความปกติวิสัย รวมทั้งอาจจะพิถีพิถันในเรื่องรสชาติ กลิ่นหรือองค์ประกอบของอาหาร ตรงกันข้ามกับบุคคลที่หิวโหยอาจจะถูกรอบงำด้วยอาหารหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ทำให้ประท้วงชีวิตตลอดไปในแต่ละวันๆ เท่านั้น

มาสโลว์ศึกษาพบว่าความต้องการทางสรีรวิทยา แตกต่างจากความต้องการพื้นฐานประเภทอื่นๆ 2 ประการ คือ ประการแรก ความต้องการทางสรีรวิทยาเป็นความต้องการที่สามารถทำให้เกิดความพึงพอใจอย่างสมบูรณ์แบบได้ หรือแม้แต่ความพึงพอใจมากเกินไป เช่น คนหนึ่งรับประทานอาหารอย่างเพียงพอ ดังนั้นอาหารก็สูญเสียอำนาจการจูงใจอย่างสมบูรณ์แบบ สำหรับบางคนที่ทานอาหารมื้อใหญ่เสร็จสิ้นลง ความคิดเกี่ยวกับอาหารที่มากกว่านี้อาจจะทำให้บุคคลนี้รู้สึกเสียดสีเสียดเยียน ประการที่ 2 โดยธรรมชาติ ความต้องการทางสรีรวิทยาจะกลับมาเกิดอีก (recurring nature) เช่น บุคคลที่รับประทานอาหารอิ่มแล้ว แต่เมื่อเวลาผ่านไปบุคคลจะเกิดความหิวและต้องทานอาหารหมุนเวียนไปเรื่อยๆ หรือการหายใจเอาออกซิเจนเข้าสู่ร่างกายก็จะมีหายใจไปเรื่อยๆ เช่นกัน

2. ความต้องการความปลอดภัย เมื่อความต้องการทางสรีรวิทยาของบุคคลได้รับความพึงพอใจอย่างมีความสัมพันธ์กัน บุคคลจะถูกจูงใจด้วยความต้องการความปลอดภัยซึ่งประกอบด้วยความปลอดภัยทางร่างกาย ความอบอุ่นใจ ความมั่นคงการพึ่งพาอาศัยผู้อื่น การปกป้องและเสรีภาพจากแรงกดดันเกี่ยวกับการคุกคามต่างๆ เช่น ความเจ็บป่วย ความ

กลัว ความวิตกกังวล อันตราย และการจลาจล ตลอดจนความต้องการกฎหมาย คำสั่ง และโครงสร้างที่แน่นอน

ความต้องการความปลอดภัยแตกต่างจากความต้องการทางสรีรวิทยา คือ ความปลอดภัยไม่สามารถทำให้เกิดความพึงพอใจมากเกินไป

ในสภาวะสังคมปกติ (ไม่ใช่ระหว่างสงคราม) ผู้ใหญ่ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในความต้องการความปลอดภัย จึงทำให้ความปลอดภัยอาจจะไม่สำคัญนัก ตรงกันข้ามเด็กถูกจูงใจด้วยความต้องการความปลอดภัยบ่อยครั้งมากกว่าผู้ใหญ่ เพราะเด็กดำรงชีวิตโดยมีการคุกคาม เช่น ความมืด สัตว์ต่าง ๆ คนแปลกหน้าและการลงโทษจากพ่อหรือแม่ ดังนั้นผู้ใหญ่ที่เป็นโรคประสาทจึงมักจะมีต้นเหตุมาจากการรักษาความหวาดกลัวหรือการลงโทษที่รุนแรงของพ่อหรือแม่ หรือครู หรือผู้ใหญ่ที่เลี้ยงดูมาจากวัยเด็ก

อาจารย์แนะแนวจึงควรทำตัวเป็นสิ่งแวดล้อมที่ดีด้วยการมีเจตคติหรือมองโลกทางบวก ดูแลเอาใจใส่ อดทน ไม่ใช้การลงโทษ และเปิดโอกาสให้นักเรียนมีการเรียนตามความแตกต่างระหว่างบุคคล ผลที่ตามมาคือนักเรียนจะกลายเป็นผู้ใหญ่ที่มีสุขภาพจิตที่ดี

3. ความต้องการความรักและเป็นเจ้าของ ความต้องการขั้นนี้จะเกิดขึ้นต่อเมื่อความต้องการด้านร่างกายและความปลอดภัยได้รับการตอบสนองแล้ว บุคคลต้องการได้รับความรักและความเป็นเจ้าของ โดยการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น ได้แก่ ความต้องการเป็นสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่ม ครอบครัว โรงเรียน หรือสังคม วัยรุ่นต้องการมิตรภาพหรือความรักจากเพื่อนและพ่อแม่ หรืออาจารย์โดยมีการพูดคุย ทำกิจกรรมร่วมกันตามเทศกาล การได้มีส่วนเสียสละและพัฒนาบุคคลอื่นหรือสิ่งแวดล้อมที่ตนเป็นเจ้าของให้คงอยู่และดีขึ้น ซึ่งทำให้วัยรุ่นมีการปรับตัวที่ดีและมีสุขภาพจิตที่ดี เมื่อเป็นผู้ใหญ่ก็ต้องการมีสามีหรือภรรยาและลูกเป็นต้น

โดยปกติความต้องการความรักจะรุนแรงมากถ้าบุคคลได้รับความพึงพอใจเป็นบางส่วนหรือไม่เคยได้รับความรักด้วยการจูบหรือโอบกอดจากพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูในวัยเด็ก เมื่อบุคคลไม่ได้รับความรักต่อเนื่องกันเป็นเวลานานๆ บุคคลจะยอมรับสภาพการขาดรักและลดค่าความสำคัญเกี่ยวกับความรักจากผู้อื่น (หรืออาจโยนหาความรักไปเรื่อย ๆ) ตรงกันข้ามกับบุคคลที่ในวัยเด็กเป็นต้นมาได้รับความพึงพอใจจากความต้องการความรักจากพ่อแม่หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง เมื่ออยู่ในวัยรุ่นหรือวัยผู้ใหญ่จะไม่หวาดกลัวเมื่อถูกปฏิเสธความรักหรือรู้สึกว่าการทำร้าย

เด็กต้องการความรักเพื่อการเจริญเติบโตทางด้านจิตใจ เด็กแสดงความต้องการความรักโดยตรงและเปิดเผย แต่ผู้ใหญ่จะแสดงความต้องการความรักและไม่เปิดเผย หรือ

ผู้ใหญ่จะแสดงความต้องการความรักด้วยการซ่อนเร้นอย่างชาญฉลาดในรูปแบบต่างๆ เช่น แสร้งทำท่าทางห่างเหินจากบุคคลที่ต้องการให้มารักตน แสร้งทำทางดูถูกถากถางคนอื่น เยือกเย็น และไม่สนใจในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (ทั้งหมดนี้เป็นการแสดงพฤติกรรมที่ต้องการเอาชนะ) แต่ในความเป็นจริง ผู้ใหญ่มีความต้องการการยอมรับและความรักจากผู้อื่นอย่างมาก แต่ความพึงพอใจเกี่ยวกับความต้องการความรักประสบความสำเร็จยาก บุคคลจึงมีพฤติกรรมต่างๆ เช่น ความระแวงสงสัยเกี่ยวกับความรักที่ผู้อื่นมีต่อตน ความไม่เป็นมิตร และการเป็นคนดื้อรั้น

4. ความต้องการความเคารพนับถือ เป็นการขยายขอบเขตจากการที่บุคคลได้รับความพึงพอใจเกี่ยวกับความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ บุคคลจะเกิดความ ต้องการความเคารพนับถือ เช่น ความเคารพนับถือตนเอง ความเชื่อมั่น การได้รับการยกย่อง ว่าบุคคลนั้นมีความสามารถและมีความรู้ดี เป็นต้น มาสโลว์ (1970) แบ่งความต้องการความ เคารพนับถือเป็น 2 ระดับ คือ **การมีชื่อเสียงและความเคารพนับถือตนเอง** (reputation and self-esteem)

การมีชื่อเสียงเป็นการรับรู้เกี่ยวกับเกียรติศักดิ์ การเป็นที่รู้จัก หรือข่าวลือที่บุคคล คนหนึ่งประสบความสำเร็จในสายตาของผู้อื่น

ส่วนความเคารพนับถือตนเอง เป็นความรู้สึกของตนเองว่ามีคุณค่าและมีความ เชื่อมั่นในตนเอง

ดังนั้น ความเคารพนับถือจึงอยู่บนพื้นฐานของการมีชื่อเสียง เพราะความสามารถที่ แท้จริง (ไม่ใช่เพียงความคิดเห็นที่ผู้อื่นตัดสิน) ความเคารพนับถือจึงเป็นความปรารถนาเพื่อ สัมฤทธิ์ผลสำหรับความพอเพียง เพื่อความเชี่ยวชาญและความสามารถ เพื่อความเชื่อมั่นใน การเผชิญหน้ากับโลก และเพื่ออิสระภาพและเสรีภาพ เมื่อบุคคลสนองตอบความต้องการ ความเคารพนับถือย่อมแสดงว่าบุคคลนั้นยืนอยู่บนจุดเริ่มต้นของความต้องการประจักษ์ตน (Self - actualization) ซึ่งเป็นความต้องการขั้นสูงที่สุดตามความคิดของมาสโลว์

ความเคารพนับถือตนเองจะทำได้ง่ายกว่าการมีชื่อเสียงเพราะขึ้นอยู่กับบุคคล นั้นๆ วัยรุ่นจะเคารพนับถือตนเองได้โดยการทำกิจกรรมหรือผลงานได้สำเร็จ บางครั้งถ้าวัยรุ่น เกิดการล้มเหลวเราควรให้วัยรุ่นได้มีแนวคิดต่างๆ เช่น “ผิดเป็นครู” “วิกฤติเป็นโอกาส” หรือ ยอมรับความจริงโดยใช้ความคิดความเข้าใจว่า “ทำอะไรพลาด ไม่ควรโทษผู้อื่น เพราะไม่มีใคร ล้มเราได้ ถ้าเราไม่ล้มตัวเอง”)

ส่วนการมีชื่อเสียงหรือความต้องการเคารพนับถือจากผู้อื่นกระทำไต่ยาก (คนส่วนใหญ่ต้องการแบบนี้มากกว่า) จึงมีการแสดงพฤติกรรมทั้งในทางดีหรือไม่ดีเพื่อคนอื่นจะได้เคารพนับถือ เช่น วัยรุ่นใช้ความสามารถเต็มที่เพื่อให้เพื่อนๆ ยกย่องชมเชย แต่วัยรุ่นบางคนใช้วัตถุสิ่งของ (คือ เงิน ของขวัญ) มาแลก เพื่อต้องการให้ชมว่าเรา “รวย” “ใจป่า” “พ่อหรือแม่บุญทุ่ม” แต่วัยรุ่นบางคนก็สร้างความเคารพนับถือจากผู้อื่นได้ง่ายๆ โดยอาศัยบาร์มีของพ่อแม่หรือญาติพี่น้องหรือสอพลอคัดเลือกเข้าเรียนต่อในสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเสียง ทำให้วัยรุ่นเกิดความภาคภูมิใจด้วย

5. ความต้องการประจักษ์ตน (หรือความต้องการรู้จักตนเองอย่างแท้จริง หรือความต้องการสัจการแห่งตน ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดของการจัดการศึกษา) ในขั้นนี้บุคคลในแต่ละคนจะพยายามค้นหาแนวทางการดำเนินชีวิตของตนเองด้วยการกระทำสิ่งต่างๆ (ในสถานศึกษา ที่บ้าน หรือในสังคม) เพื่อพิสูจน์ศักยภาพที่ตนเองมีอยู่อย่างแท้จริง บุคคลที่มีความสามารถหรือศักยภาพจะนำมาใช้ในชีวิตประจำวันเต็มที่และเหมาะสม จึงทำให้บุคคลนั้นมีความพึงพอใจ มีความสุข และภาคภูมิใจในตนเอง วัยรุ่นบางคนค้นพบแนวทางการดำรงชีวิตง่ายเพราะความพร้อมของวัยรุ่นและพ่อแม่ แต่วัยรุ่นบางคนเกิดมาในสภาพครอบครัวที่ยากจนและชุมชนที่อาศัยอยู่แออัด ขาดความเจริญ หรือเต็มไปด้วยยาเสพติด - การพนัน - สถานเริงรมย์ ย่อมจะทำให้วัยรุ่นสนองความต้องการรู้จักตนเองอย่างแท้จริงไต่ยาก ดังนั้นโรงเรียนและอาจารย์จึงมีบทบาทหน้าที่ ซึ่งจะเป็นสิ่งแวดล้อมที่ดี เพื่อเปิดโอกาสให้วัยรุ่นทุกคนได้รับการตอบสนองในขั้นนี้ และเกิดความพึงพอใจให้สูงสุดเท่าที่จะเป็นไปได้

คุณลักษณะของคนที่มีความต้องการประจักษ์ตน มีดังนี้

1. มองโลกและรับรู้สถานการณ์ไต่ตามความเป็นจริง
2. ยอมรับจุดเด่น จุดด้อยของตนเองและผู้อื่น
3. มีชีวิตชีวา และตอบสนองสิ่งต่างๆอย่างเป็นธรรมชาติ
4. มีจุดมุ่งหมายหรืออุดมการณ์ในการทำงานอย่างศรัทธาต่อเนื่อง
5. เป็นตัวของตัวเอง มีอิสระ ปราศจากการยึดเกาะอำนาจหรือบุคคลอื่น
6. ชอบความเป็นส่วนตัว และถือสันโดษ
7. รักชีวิต ชื่นชม และสนุกสนานกับชีวิต และประสบการณ์ใหม่
8. มีความเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และรักเพื่อนมนุษย์
9. มีความสามารถพิเศษกว่ามนุษย์หลายคน

10. มีความใกล้ชิดกับเพื่อนสนิทบางคนอย่างแนบแน่น
11. ให้คุณค่าความเป็นประชาธิปไตย
12. ให้คุณค่าของคุณธรรม
13. มีอารมณ์ขันที่ไม่ทำร้ายจิตใจของผู้อื่น
14. ต่อต้านการคัดค้าน และการถูกกลืนวัฒนธรรม
15. มีความรู้สึกเต็มอิ่ม (Peak experiences)

นอกจากนี้มาสโลว์ ศึกษาพบว่ามนุษย์มีความต้องการประเภทอื่นๆ ซึ่งไม่ใช่ความต้องการพื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนมีเหมือนกัน คือความต้องการทางสุนทรีย์ (Aesthetic Needs) และความต้องการการรู้คิด (Cognitive Needs) ซึ่งมีอำนาจแยกจากความต้องการพื้นฐาน และแสดงการขัดขวางความต้องการพื้นฐานต่างๆ รวมทั้งปิดกั้นความสมบูรณ์ทางด้านจิตใจ เช่น ความรู้เรื่องผักที่ใส่ยาฆ่าแมลง ถ้ากินมากๆ จะเป็นอันตรายต่อร่างกาย บุคคลบางคนจึงไม่กินผักหรือล้างซ้ำๆ จนผู้ที่พบเห็นอาจคิดว่าบุคคลนี้เป็นโรคประสาทได้ ความต้องการทั้ง 2 ประเภทจึงถูกเรียกว่า **ความต้องการของคนที่เป็นโรคประสาท (Neurotic Needs)** ในคนปกติทั่วไปความต้องการทางสุนทรีย์และความต้องการการรู้คิดจะเกิดแทรกในความต้องการขั้นพื้นฐานทั้ง 5 ประเภท ในลักษณะที่ปานกลาง เช่น บุคคลที่ได้รับการตอบสนองความพึงพอใจถึงขั้นความต้องการประจักษ์ตน (แม้ไม่ใช่ศิลปินโดยตรง) แต่บุคคลนั้นอาจจะแสดงสิ่งประดิษฐ์หรือผลงานที่สร้างสรรค์ตามแนวทางที่บุคคลนั้นเป็นเจ้าของได้ ได้แก่ การจัดที่อยู่อาศัยด้วยเครื่องประดับสวยงามตามความรู้เรื่องฮวงจุ้ยหรือสถาปัตยกรรม เป็นต้น

ความต้องการทางสุนทรีย์ เป็นความต้องการที่ไม่เป็นสากล (ซึ่งแตกต่างกับความต้องการพื้นฐาน) ในทุกๆ วัฒนธรรมจะพบว่ามีคนบางคนถูกจูงใจด้วยความต้องการประสบการณ์ทำให้บุคคลเหล่านั้นเกิดความเพลิดเพลินจากความสวยงามและสุนทรีย์ศาสตร์ (มาสโลว์, 1967 อ้างจาก Feist and Feist, 2002 : 562) ตัวอย่างในประวัติศาสตร์ยุคที่มนุษย์อาศัยอยู่ในถ้ำก็มีการผลิตศิลปะ (ในรูปของการขีดเขียนหรือภาพตามผนังถ้ำ) เพื่อจุดมุ่งหมายเชิงศิลปะ (art's sake) และปัจจุบันก็พบงานศิลปะที่ศิลปินสาขาต่างๆ สร้างขึ้นในลักษณะสวยงามหรือแปลกประหลาด เช่น วัดलोंซุน จังหวัดลำปาง เป็นต้น

บุคคลที่มีความต้องการทางสุนทรีย์อย่างรุนแรง มักจะปรารถนาสภาพแวดล้อมที่ สวยงามและเป็นระเบียบ และเมื่อความต้องการเหล่านี้ไม่ได้รับการสนองตอบบุคคลอาจจะเกิด อาการเจ็บป่วย (คล้ายคลึงกับบุคคลที่เจ็บป่วยทางกาย เพราะขาดแคลนความต้องการ พื้นฐาน) ในบางกรณีบุคคลที่ปรารถนาความงามมากกว่าความน่ารังเกียจ เมื่อบุคคลเหล่านี้ ถูกบังคับให้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่สกปรกและไม่ระเบียบ บุคคลเหล่านี้จะมีอาการเจ็บป่วยทาง ร่างกายและจิตวิญญาณ หรือเป็นคนที่มีความโน้มเอียงของโรคประสาทได้

นอกจากนี้ ความต้องการต่างๆ มีลักษณะคาบเกี่ยวกัน (overlapping) เสมอ เช่น ความ ต้องการระเบียบและการมีสัดส่วนที่รับกัน (symmetry) อาจจะจัดเป็นความต้องการสุนทรีย์ แต่ ผลของความต้องการสุนทรีย์เช่นนี้มีผลทำให้ความต้องการพื้นฐานอย่างใดอย่างหนึ่งเกิดความ พึงพอใจ ตัวอย่างการสร้างบ้านที่มีการคำนวณตัวเลขตามหลักฟิสิกส์และคำนึงถึงการป้องกัน อันตรายทางธรรมชาติ ย่อมทำให้เจ้าของมีความพึงพอใจทั้งด้านความปลอดภัย สวยงามอย่าง ได้สัดส่วนถูกต้อง และให้ตัวอย่างทางความคิดความเข้าใจแก่ผู้ที่พบเห็น หรือผลงานของคน ที่มีความประจักษ์ตนจะแสดงความคิดสร้างสรรค์ในแนวทางที่บุคคลนั้นเป็นเจ้าของ

ความต้องการทางการรู้คิด ประกอบด้วยความปรารถนาเพื่อรู้ (Know) เพื่อหา คำตอบสิ่งลึกลับ เพื่อเข้าใจและเป็นความอยากรู้อยากเห็น (Maslow, 1970 อ้างจาก Feist and Feist, 2002 : 502) ถึงแม้ว่าความต้องการทางการรู้คิดกับความต้องการพื้นฐาน (conative needs) มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน แต่ความต้องการทางการรู้คิดแยกตัวออกจาก และเป็นความต้องการที่ไม่เป็นสากล เมื่อความต้องการทางการรู้คิดถูกขัดขวาง ความ ต้องการอื่นๆ ทั้งหมดจะถูกคุกคามด้วย ดังนั้น **ความรู้เป็นสิ่งจำเป็น** เพื่อทำให้ความต้องการ พื้นฐาน 5 ชั้น เกิดความพึงพอใจ เช่น ความรู้ที่ว่าอาหารนั้นปลอดภัยจะทำให้บุคคลเกิดความ พึงพอใจทางด้านสรีรวิทยา ความรู้เกี่ยวกับสร้างมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นทำให้บุคคลสามารถ ตอบสนองความต้องการความรักและเกิดความพึงพอใจ ความรู้บางอย่างที่ได้เรียนรู้มาอาจจะ สอนสนองความต้องการมีชื่อเสียงในฐานะที่บุคคลนั้นเป็นผู้เชี่ยวชาญสาขานั้นๆ ในทางตรงกัน ข้ามบุคคลที่ไม่สามารถทำให้ความต้องการทางการรู้คิดพึงพอใจได้ บุคคลนั้นอาจจะกลายเป็น เจ็บป่วยทางด้านจิตใจ ตัวอย่างพฤติกรรมเช่นนี้เช่น การไม่สนใจความรู้หรือการเปลี่ยนแปลง ในสังคม ความไม่ซื่อสัตย์ เป็นการทำลายความสมบูรณ์ทางจิตใจที่ละน้อยอย่างต่อเนื่องเป็น เวลานาน อาจทำให้บุคคลมีอาการเจ็บป่วย เช่น ผู้ป่วยที่มีจิตหวาดระแวง (paranoid) หรือ

ปฏิเสธความรู้หรือขับไล่ความอยากรู้อยากเห็นออกไป หรือชอบดูถูกเหยียดหยามผู้อื่น เป็นต้น นอกจากนี้ ความต้องการการรู้คิดอยู่ในลักษณะที่แยกออกมาตามลำพัง จึงแสดงออกมาในลักษณะว่าเป็นความต้องการที่สำคัญด้วยตัวของความรู้เอง เช่น ความปรารถนาเพื่อจะรู้มากขึ้น เพื่อสร้างทฤษฎีหรือทดสอบสมมติฐาน หรือเพื่อค้นพบความพึงพอใจเกี่ยวกับความรู้เรื่องนั้น เป็นต้น

สรุป

การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนให้มีลักษณะอันพึงประสงค์อย่างค่อนข้างถาวร โดยอาจารย์แนะแนวจัดสภาพแวดล้อมหรือประสบการณ์ที่สอดคล้องกับหลักสูตรวิชาแนะแนว

สิ่งเสริมแรง คือ สิ่งของหรือเหตุการณ์ที่ทำให้นักเรียนมีการตอบสนองเพิ่มขึ้น และได้รับความพึงพอใจ

การเสริมแรง มี 4 ประเภท คือ การเสริมแรงแบบอัตราส่วนคงที่ การเสริมแรงแบบช่วงเวลาคงที่ การเสริมแรงแบบอัตราส่วนที่ไม่แน่นอน และการเสริมแรงแบบช่วงเวลาที่ไม่แน่นอน

แรงจูงใจ มี 2 ประเภท คือ แรงจูงใจภายในและภายนอก

ทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้นของมาสโลว์ มี 2 ประเภท คือ

ความต้องการขั้นพื้นฐาน (ทุกคนทั่วโลกมีเหมือนกัน) เช่น ความต้องการทางสรีรวิทยา ความปลอดภัย ความรักและเป็นเจ้าของ ความเคารพนับถือ การประจักษ์ตน (แต่ความสำคัญจะเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย)

ความต้องการของผู้ที่มีแนวโน้มเป็นโรคประสาท เช่น ความต้องการสุนทรีย์ ความต้องการรู้คิด (มีในบางคน และมักจะเกิดคาบเกี่ยวกับความต้องการขั้นพื้นฐาน 5 ประเภท แต่ถ้าบุคคลใดมีความต้องการทางสุนทรีย์ หรือการรู้คิดรุนแรง บุคคลก็มีแนวโน้มเป็นโรคประสาท)

คำถามท้ายบท

1. จงอธิบายกระบวนการจูงใจมาให้เข้าใจ พร้อมยกตัวอย่างประกอบด้วย
2. ความต้องการขั้นพื้นฐานที่ทุกคนมีเหมือนกัน มีอะไรบ้าง
3. อาจารย์แนะแนวจะใช้การเสริมแรงนักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ได้อย่างไร (จงยกตัวอย่างมาอย่างน้อย 1 กรณี)